

КАЛЕЗНАВСТВО

Сторінка № 7, підготовлена районною громадською організацією "Спілка краєзнавців"

Тихо ліне музика. Звучи перекочуються хвилями, то нарастаючи й набираючи сили, то спадаючи й затихаючи, немов морське шумовиння збігає з берега і тане у водній голубині.

Неповторні звуки бандури ніби заворожують і вже не можна відірватися від цієї чарівної мелодії. Сильний чоловічий голос переплітається із звучанням струн, і в уяві постає сліпий лірник, що співає-розповідає про давні часи. Сторінку за сторінкою він перелистує книгу української минушини, ведучи слухачів її тасмничими стежками.

Здавна відоме в Україні мистецтво гри на кобзі й бандурі. Багато прекрасних музикантів пам'ятає наша земля: і тих, що жили давно, і наших сучасників.

Ім'я талановитого співака й бандуриста Федора Жарка добре відоме в Україні й за її межами. Навіть сьогодні, коли майже 20 років минуло з часу смерті нашого земляка, багато хто пам'ятає його оксамитовий баритон і самого артиста — у вишній сорочці, з бандурою в руках.

Виростаючи в Михайлівці, серед чарівної природи, слухаючи з дитинства млі серцю народні пісні, хлопчик не міг не увібрати в себе все те, чим багата українська земля і народна душа.

Мабуть, саме оточення малого Федора сприяло розвитку його таланту, від батьків, що мали гарні голоси, йому передалося вміння чудово співати.

Батько Федора, Аврам Миколайович, ще в роки громадянської війни був учасником військового хору, часто виступав на передовій і особливо любив виконувати українські народні пісні. Коли повернувся додому, створив у Михайлівці великий хор, де співали й багато членів родини Жарків, в тому числі й Федір. Отже, своє творче і сценічне життя майбутній артист розпочав з аматорських виступів.

Як згадував сам співак, "... із сценою не поривав і під час навчання в Черкаському інституті. Там оволодів грою на гітарі, мандоліні, балалайці, керував оркестром народних інструментів".

Закінчивши фізикоматематичний факультет, Федір Аврамович працював учителем в селі Барішевіч поблизу Києва, був хорошим пе-

• Наші славні земляки

I педагог, і бандурист

дагогом, але завжди мріяв про сцену. Із великим задоволенням віддавав увесь вільний час роботі в гуртках художньої самодіяльності. Був постійним учасником районних, обласних та республіканських олімпіад народної творчості.

В одному з інтерв'ю співак розповідає: "Велике враження справила на мене Українська державна капела бандуристів. Навчився й собі грати на бандурі, мріяв виступати як бандурист. Але війна перекреслила всі мої плани. Та свій намір я не залишив і там став членом військового ансамблю дивізіону, у його складі побував на всіх фронтах".

По закінченні війни Федір Аврамович повернувся в рідну школу. Працював знову виступав з концертами. Був він учасником Всесоюзної олімпіади художньої самодіяльності профспілок, надзвичайний успіх мали тоді в Москві пісні в його виконанні: російська народна "Есть на Волге утес" та "Пісня про Дніпро" М. Фракіна.

Після вдалого виступу на столичній сцені журі рекомендувало його на навчання в Київську консерваторію. Ще студентом Федір Жарко почав співати в академічній капелі "Думка". За словами співака, любов до народної піс-

ні привела його з часом в Державну заслужену капелу бандуристів України. У складі цього колективу Федір Аврамович виступав протягом 28 років, з ним гастролював багатьма містами колишнього Радянського Союзу, побував у різних країнах світу, в тому числі в Канаді, Японії, Австралії. Виступав співак і з сольними концертами, часто влаштовував виступи спільно з відомим українським артистом Анатолієм Паламаренком.

В репертуарі бандуриста було близько 300 творів. В основному це народні пісні історичні, ліричні, жартівливі, думи. Федір Жарко — один з найкращих виконавців українських народних дум. Протягом багатьох років він виробив свій власний стиль їх виконання — експресивний і динамічний. Спів артиста чулий і задушевний. Спеціалісти відзначали, що виконавське мистецтво Федора Жарка характеризується гармонійним поєднанням м'якого, багатого на темброві відтінки голосу, артистичного хисту і віртуозної техніки гри на бандурі.

Освоювати цей непростий інструмент довелося від самого початку, та завдяки поєднанню наполегливій праці й таланту йому вдалося досягти високої майстерності.

Крім народних пісень, Ф. Жарко виконував і пісні літературного походження, серед яких — твори на вірші Тараса Шевченка. Олександра Олеся, Максима Рильського. До деяких із них він написав власну музику.

Федір Аврамович не лише виконував, а й збирав, записував та старанно вивчав найцінніші перлини української народної творчості. Найбільше його цікавили думи, бо, як він вважав, саме через думи найкраще можна передати глибокі людські переживання.

Музикант залишив після себе кілька збірок народних пісень у супроводі бандури. Фірма "Мелодія" випустила 7 платівок з народними думами у виконанні артиста, а в фондах республіканського радіо залишилися сотні виконаних ним пісень. За участю Федора Жарка були поставлені фільми "Дума кобзаря", "Співуче дерево української бандури" та інші.

У 1969 році співакові присвоєно звання заслуженого артиста України.

Уже перебуваючи на пенсії, Федір Аврамович не полишав своєї улюбленої справи: часто виступав з концертами-бесідами, працював уже не тільки як співак, а й як педагог та лектор. Багато доброго зробив цей незвичайний, талановитий чоловік для своєї країни. Скільки незабутніх хвилин спілкування з прекрасним подарував він слухачам.

Дуже прикро, що доля не надто прихильна до талантів і часто посилає їм тажкі випробування. Жаль, що ми не маємо змоги особисто поспілкуватися з цією людиною, а знаємо про неї лише із статей, розповідей та спогадів.

Але, вивчаючи долю такої людини, її творчість, думається: чого варті ті роки, що минули з часу смерті артиста, порівняно з тим, що він зробив за життя. І сьогодні ми можемо отримати насолоду, слухаючи в запису твори у виконанні Федора Жарка. Справді, музика безсмертна.

Н. ПУГАЧ,
науковий співробітник історичного музею державного історико-культурного заповідника.

(Продовження. Початок у № 56-57 за 26.06.2004 року).

Після розпаду Східної держави її територія поділилася між кількома ранньослов'янськими племенами. Домінуюче місце серед них належало племенам Черняхівської культури, які у II-V століттях осіли на великій території від Дунаю до Дону. Пам'ятки цієї археологічної культури відомі і на території нашого краю. Біля сіл Баландино, Радиванівки, Михайлівки, Жаботина та м. Кам'янки виявлені невеликі поселення періоду цієї культури, а біля Райгородка ще й ґрунтовий могильник.

Особливістю економічного розвитку цих племен були тісні торговельні зв'язки з Римською імперією, яка в цей період розширила свої кордони на територію, зайняту Черняхівськими пле-

менами. Завдяки багаторічним дослідженням вчені довели, що черняхівці разом з товарообміном мали грошовий обіг, заснований на римській монетній системі, основою якої був срібний денарій.

На території нашого краю відомо три місцезнаходження римських монет I-II ст. н.е., в селі Михайлівці — срібний денарій, на території міста Кам'янки випадково знайдено два денарії. Один карбований при імператорі Адріані, (117-138 р. н. е.) зображенням богині на троні з лавровим вінком у руці. Другий денарій належав імператору Антоніну Пію (138-161 р. н. е.), на якому зображено постать імператора.

Як вважають дослідники, побування римської монети на території нашого краю проіснувало до III ст., коли разом із занепадом Черняхівської культури поступово припиняється і обіг римських денаріїв. Після розпаду Великої Римської імперії на світову арену вийшла Східна Римська імперія, яка відома ще під назвою Візантія.

Важко сказати, чи відігравали роль грошей візантійські монети, чи вони використовувались як сировина в ювелірній справі, але окремі їх знахідки

відомі на території Черкащини. Нею розташовано на берегах Кременчуцького водосховища різко знаходиться велика за розміром мідна і срібна монета. Як правило, це були фолієні і мініарії, карбовані у Візантії у VII-IX ст. На лівому боці цих монет було зображено імператора або святого, а на звороті — напис в кількох рядках.

Цікавим фактом є те, що для монет, карбованих у Київській Русі, прототипами слугували саме візантійські монети.

Якраз в цей час на території слов'янських племен з'являються і інші "світлові гроші". Арабські дирхеми, карбовані при дворах правителів Арабського Халіфату, держави, яка утворилася у VII ст. на величезній території Північної Африки і Середньої Азії та Близького Сходу. Її столицею було місто Дамаск.

• Монети про час і про себе

Big Рилу до Дамаска

маск. Причиною появи цих монет була жвава торгівля слов'янських купців з арабами. Слов'ян, а потім і Київська Русь вивозили на Схід мед, хутро, шкуру, віск, а ввозили прянощі, шовк, зброю, прикраси, вина та інше.

Науковці називають арабські дирхеми куфіними монети, від письма "куф", яке виникло в іракському місті аль-Куфе в кінці VII ст. і призначалося для виконання написів на монетах. Своєрідною особливістю куфінних дирхемів було те, що на них ніколи не зображалося ніяких малюнків, тому що Коран — священна книга мусульман, забороняє це робити.

Вже в VIII-IX ст. дирхеми повністю заповнили торговельний ринок слов'янських земель. Вони відігравали роль монет і роль сировини для ювелірної справи, іноді самі виконували роль прикрас. Відомі скарби, в яких знаходилося по кілька тисяч таких монет.

Завдяки монетам Арабського Халіфату на Русі утворилася дровнюрська грошово-вагова система, яка в результаті привела до виникнення перших монет Київської Русі.

(Далі буде).

Ю. ЛЯШКО, завідувач історичним музеєм державного історико-культурного заповідника.